

PROF. DR. KÂMİLE ŞEVKİ, 1906 - 1987
ANISINA SAYGIYLA

«Şu halde tıp bilgisinde sıra ile ilkönce Morfoloji bilgileri, sonra tecrübe ve müşahade bilgileri ve en sonra klinik gelmektedir. Yanlış anlaşılmasın, en önemli morfoloji bilgileri, en önemsizi de klinik bilgileri demek değildir. Her işte olduğu gibi bir ilmi öğrenmek için de muayyen plân, muayyen teşkilâta ihtiyaç vardır. Teşkilât ilmin hem öğrenilmesini kolaylaştırır, hem de öğrenilmesi için gereken zamanı kısaltmaya yarar...»

«Morfoloji bilgisine de Histoloji ile başlamak gerekir. Çünkü Histolojinin bize öğrettiği hücre, vücudun en küçük bu parçası hayat faaliyetlerinin hepsine maliktir. Her canlı gibi o da doğar, büyür, yer, içer, çoğalır, hastalanır yahut ihtiyarlar ve nihayet ölür.

Onun da kendisine mahsus işi, gücü, karakteri, mizacı, komşu hücrelerle ve bütün organizma hücreleri ile münasebetleri vardır. O da yabancı maddeler, alışmadığı tesirler karşısında zaman ve zemine göre değişen hususi reaksiyonlar gösterir. Hücreyi tanımak demek hayatın felsefesini yapmak demektir. Çünkü hücre aslında tek hücre ile başlayan hayatımızın felsefesidir. Tıp alanında temeli teşkil eden morfoloji bilgilerine atılan ilk temel taşıdır» (1).

Yukarıdaki üç paragraf Profesör Kâmile Şevki'nin 19 Ekim 1945 günü Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinin açılışı nedeniyle Gülhane Büyük Dersanesinde verdiği ilk "Tıp Dersi Metninden" seçildi. O dönemin Cumhurbaşkanı, Meclis Başkanı, Başbakan ve Hükümet üyeleri, Danıştay, Yargıtay ve Sayıştay üyeleri ve Genelkurmay temsilcileriyle kalabalık Hastahane hekimleri, Tıp mensupları ve İstanbul'dan gelen Tıp öğrencilerinin karşısında tıp fakültesi eğitimini başlatmayla onurlandırılmıştı. Hocaların hocası ve hocamız Kâmile Şevki'nin 3 Ekim 1987'de aramızdan ayrılışından sonra üçüncü yıl doldu.

Profesör Kâmile Şevki Ankara Tıp Fakültesinde klinik öncesi öğretim ve eğitimi başlatmakla kalmadı, bugün de geçerliliğini koruyan klâsik normlarıyla yerleşik düzenine oturmasını sağladı. «Hücre aslında tek hücre ile başlayan hayatımızın felsefesidir» diye özetlediği günümüzü de aşan yorumu doku bilgisini zekice bir bilim düşüncesine oturtma kıvraklığını kanıtlar.

Ankara bilim medyasının Histoloji-Embriyoloji öğretici ve araştırmacıları Kâmile Şevki damgasını taşır. Oluşturduğu bilim ortamı onunla çalışanların aracılığıyla Anadolunun yeni gelişen Üniversitelerine doğru yayılmasını sürdürüyor. Dr. Kâmile Şevki, Ankara Üniversitesinde Tıp Fakültesinin kurulması sürecinde ilk ataması yapılan Profesörlerden biriydi :

«Histoloji Profesörlüğü için bir aday vardı; Dr. Kâmile Şevki (Aygün). Dr. Kâmile Şevki hakkında komisyon tetkikine göre bu aday esasen Nümune Hastahanesi anatomi-patoloji mütehassısıdır. Evvela uzun zaman İstanbul Tıp Fakültesinde Prof.

Dr. Hamdi Suat yanında çalışmış, sonra Almanya'da Meşhur Profesörler yanında (*) uzun müddet ihtisasını derinleştirmiştir. Halen kendisi anatomi-patoloji Profesörü olmak istiyor. Fakat Histoloji ve Embriyoloji Profesörlüğünü de yapabilecek en liyakatli bir mütehasstır fikrinde bulunuyordu. Şahsen bende Dr. Kâmile Şevki ile görüştüm; bir hanım için Histoloji Profesörlüğünün anatomi-patolojiye tercih edilecek çok temiz ve verimli bir meslek olacağını izah ederek histoloji hocalığının kabulüne taraftar olmasını temin ettim. İleride anatomi-patoloji enstitüsü açıldığında oraya adaylığını koma hakkını muhafaza etmek kaydı ile Dr. Kâmile Şevki histoloji ve embriyoloji profesörlüğüne oya kondu. Bu sırada mevcut 13 profesörden 10 müsbet, 3 menfi oy kazandı» (2).

Profesör Kâmile Şevki Histoloji-Embriyoloji Kürsüsünü öylesine benimsedi ki Patoloji Kürsüsü kurulduğunda atanması için saklı tutulan hakkını anımsatmaya herhangi girişimde bulunmadı. Türkiye Cumhuriyetinin ikinci Tıp Fakültesinde Klinik Öncesi Temel Kürsülerinin kurulmasında bu önemli bir şansını oluşturdu.

Ankara Tıp Fakültesi'nin ilk öğretim üyeleri toplandıkları 'Üniversite Akademi Platformu' üzerinde düzeyli çalışmalarıyla seçkinleştiler :

«Gülhane kökenli ve öteki kurucu hocaların hemen hepsi bu getirildikleri yerlerine lâyıktılar. Abdülkadir Noyan, Kâmil Sokullu, Süreyya Gördüren, Zeki Hakkı Pamir, Kâmile Şevki, Muhittin Dilemre, Şükrü Yusuf Sarıbaş hocalarla gelen akademi ortamı Avrupa düzeyinde sayılabilirdi. 40'li yılların başından fakültenin başladığı 45 yılına ve 50'li yılların başlarına kadar her hafta düzenle «Gülhane Tıp Müsamereleri» oldu. Tıp Fakültesi, Nümune, Gülhane Hastahaneleri hocalarıyla dış ülkelerden buralarda görevlendirilmiş bilimciler değerli Tıp Bildirilerini bu müsamerelerde sundular. Kâmile Şevki her toplantıya önce Nümune hastahanesi Patoloğu, sonra Tıp Fakültesi hocası olarak katıldı; getirdiği konularına bihakkın vakıf bir genç bilim insanı, hevesli bir araştırmacı olarak hep takdir topladı. Toplantılar sırasındaki münakaşalar bazan sıcak ve hatta kırıcı olurdu. Ama toplantıların sonrasında yemeğe birlikte giden hocalar kolkola gezerlerdi (3).

Kırk yılı aşan bir süre içinde birlikte çalıştığı akademisyenleri etkiledi; bilim ve sosyal kişiliğiyle övgü aldı :

'Beni en çok etkileyen Kâmile hocanın Tıp Fakültesi açılış töreninde verdiği dersi dinlemektir. Açılışımızda Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel, Tevfik Sağlam Paşa, Profesör Schwartz ve başka önemliler hazır bulundular. Kâmile hoca durumuna çok uyan kusursuz siyah bir tayyör - beyaz blüz ve ufak şık bir şapka giymişti. Bence kadının toplumda nasıl yeri olması gerektiğinin en mükemmel örneğiydi.

(*) Robert Roessle ve Robert Meyer (1933-35), Patoloji Kürsüsü, Tıp Fakültesi, Berlin Üniversitesi, Berlin-Almanya.

Kollajen hastalıkların varlığını ilk defa Kâmile hoca'dan duydum. Çevresindekilerin bilim ortamında yükselmelerini gerçekten ister, kıskanmaz, baltalamazdı. Fakültenin yayın organı olan Tıp Fakültesi Mecmuasının çıkarılmasını da o üstlenmişti. Kliniklerde kapı kapı dolaşarak makaleler ister, bulamazsa makaleleri hazırlamaya teşvik ederdi.

Emekli olduğunda kutlamak için Kızılay, Yüksel Caddesindeki evine gittim. Gençliğinde yapamadıklarına emekliliğinde başladığını söyledi. Boş oturamayan, hayatının her anını dolu değerlendiren biriydi.

Son diploma törenindeki () konuşmasından da etkilendim. Tören sonrasında kutlarken beyin korteksinin hepimizden geniş alanlı olduğunu söylememi hoşgörülü gülümseyişiyle karşıladı' (4).*

'Kâmile hocayı 1946 yılında Ankara'ya gelişimle tanıdım. Yanında ihtisas yaptığım Profesör Marchionini temel eğitimim için histolojide bir süre çalışmamı istedi; üç ay içinde Kâmile hocadan çok şeyler öğrendim ve değerini yakından anladım. Doçentlik sınavına girerkenki jürimde yine Kâmile hoca üyeydi. Doçent ünvanını aldıktan sonra dermatolojiye kalıcı öğretim üyesi olarak yerleşmemde onun büyük teşvikinin de etkisi oldu.

Kâmile Şevki hoca 1959 yılında Philadelphia, Amerika'ya gitmeden altı ay önce Ankara Tıp Fakültesi Kurulundan dış memleketlerdeki öğretim üyeleri görevlendirmeleri sürelerini kısıtlayan bir karar çıktı; öğretim üyelerine ihtiyaç olduğu nedeniyle profesörlerin kalışı altı ay, doçentlerinkiyse bir yıla sınırlandı. Kâmile hocanın Philadelphia'da altı ayı dolunca araştırmalarının sürmekte olduğu ifadesiyle kalış süresinin uzatılması için izin isteyen dilekçesi kurula gelince ben karşı çıkanların başını çektim, önceden alınmış prensip kararının Kâmile hoca için bile bozulmamasını istedim. Sonradan bana yazdığı mektupta karşı çıkışımı samimiyetle övdü; öyle davranmasaydım beni sevmeyeceğini ifade etti. Süresini doldurup fakülteye döndüğünde bana karşı olan tavrı en ufak şekilde değişmedi. Osmanlı hanımefendiliğinin katıksız temsilcisiydi.

Ben kalıcı öğretim üyesi olarak eylemli doçentliğe tayin edilecek akademisyenlerde önce kişilik kalitesine değer veririm. Bu varsa bilim namusluluğu da olabilir. Bilgi miktarındaki eksiklik telâfi edilebilir. Kâmile hocayı annem gibi telâkki ediyor yüksek gönüllü bir hanımefendiydi diyorum' (5).

Profesör Kâmile Şevki'nin seksen yılı aşan yaşamı önemli işlerin ilk başlatıcısı olmakla yücelir, özgünleşir (6). Çalışmalarının bütünü yayınlarıyla belgelenmiştir :

(*) 2 Ekim 1987 tarihindeki Ankara Tıp Fakültesi diploma töreni. Profesör Kâmile Şevki bu törene katıldıktan bir gün sonra vefat etti.

YAYIN LİSTESİ

- 1) Lymphogranulomatose : Tıp Fakültesi Mecmuası, cilt 10, Kasım 1928.
No. : 11-12 (Tıp öğrencisi iken).
- 2) Lymphogranulomatose (Tecrübi araştırmalar) : IV. Milli Türk Tıp Kongresi, 22-24 Eylül 1931, s. 169.
- 3) Cümlei Asabiye Uurları : Tıp Fakültesi Mecmuası XIII. yılı No: 7-8 Ağustos, 1931, s. 311.
- 4) Resultats Des Recherches Histobacteriologique Sur La Granulomatose Maligne (Prof. Hamdi Suat ile birlikte) : Schweizer. mediz. woch., 61, No: 2, s. 43, 1931.
- 5) Cilt Guddelerinin Anomalilerine Dair : Tıp Fakültesi Mecmuası, 1932, sup.
- 6) Über Eine Besondere Granulation Der Chromaffinen Markzellen Der Nebenniere, ihre Beziehung Zur Chromaffinitat Und Ihr Vorkommen in Phaeochromozytom : Virchows Archive, Bd. 294, Haft I, s. 65, 1934.
- 7) Über Einen Fall Wom Bösartigen Hypernephrom : III. Congres International de Pathologie Comparée, Tome II, s. 248, 1936.
- 8) H. Hamdi (1873 - 13.III.1936) : Verhandlung Der Deutschen Pathologischen Gessellschaft, 29 tagung, Braslau, 27-29 September 1936, Kitabın neşri 1937, s. 367.
- 9) Autopsi (Section) Metodu : 1937 (kitap). Sümer Basımevi.
- 10) Kanserin Esbabı ve Dünya Üzerinde ve Memleketimizdeki Durumuna Bir Bakış : Anadolu Kliniği, Yıl. 7, Ocak 1939.
- 11) Türkiye'de İlk Defa Tesadüf Edilen ve Şimdiye Kadar Tanınmamış Bir Şekil Gösteren Karaciğer Echinococcus Alveolaris Vakası : Sıhhiye Mecmuası, Cilt XV, sayı 96, s. 640, Nisan 1939.
- 12) Nadir Cilt Kanserlerine Dair Histolojik Demonstration : Deri Hastalıkları ve Frengi Kliniği Arşivi, Cilt V. No: 33-34, Mayıs-Temmuz 1939.
- 13) Sialodochitis Verminosa Vakası : Anadolu Kliniği, Yıl 8, sayı 2, s. 81, 1940.
- 14) Untersuchungen Über Kolloid Miliun in Anatolien (Prof. Alfred Marchionini ile beraber) : Dermatologische Wochenschrift, Bd. 113, No: 44, s. 897, 1941.
- 15) Anadolu'da Müşahede Edilen Beş Vaka Üzerine Kolloid Miliuna Dair Muayeneler (Prof. Alfred Marchionini ve Kemal Turgut ile beraber) : Deri Hastalıkları ve Frengi Kliniği Arşivi, Cilt VIII, No: 47-48, 1941.

- „ „ „ „ „ 16) Louis Pasteur'un Hayatı : Türk Veterinerler Cemiyeti Dergisi, sayı II, s. 25-30, 1942, 19 Nisan 1942 de radyoda konferanste de edilmiştir.
- 17) Experimentelle Und Pathologisch-Anatomische Studien Über Pleuropneumonia Contagiosa Capraes in Anatolien Und Ihre Beziehungen Zur Menschlichen Grippe : Schwetzerische Zeitschrift für Pathologie und Bakteriologie, Vol. V, Fasc. 3-4, s. 216, 1942, (Süreyya Aygün ile beraber).
- „ „ „ „ „ 18) H. Hamdi Suat'ın Biographie'si : Türk Tıp Tarihi Arşivi, Cilt V., No: 12-20, 1942 (13. III. 1942 de Gülhane Askeri Tıp Akademisi müsameresinde okunmuştur).
- 19) Merkezi Anadolu'da Echinouoccus Vaziyeti : 8. Milli Türk Tıp Kongresi, 18-20 Ekim 1943.
- 20) Corpus Callosum Agenesis'i Vakası : Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Dergisi, Cilt III, No: 29, 1944.
- 21) Anatomi Kitabı : Gönüllü Hastabakıcılık Kursu İçin Yayınlanmıştır. Başbakanlık Devlet Matbaası, 1945.
- „ „ „ „ „ 22) Hekimlik Sanatı : 14 Mart 1945 Tıp Bayramında Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde söylendi ve 16 Mart 1945 günlü Ulus Gazetesi'nde yayımlandı.
- 23) Bu seneki Grip Epidemisinden Elde Ettiğimiz Materyel Arasında Nadir Komplikasyonlar : Anadolu Kliniği, Yıl 12, Ağustos 1945.
- 24) Morfoloji Bilimlerinin Tıpta Önemi : 19 Ekim 1945 Ankara Tıp Fakültesi açılış töreninde verilen ilk ders, Sümer Matbaası, Ankara, 1945.
- „ „ „ „ „ 25) Hamdi Suat Aknar'ın 10. Yıldönümü İçin Telgraf : Pratik Doktor, No: 3, s. 27, 1946.
- 26) Türkiye'de Görülmüş Bir Histoplasmosis Vak'ası ve Bu Hastalığın Genel Olarak Histopatolojisi Hakkında : X. Milli Türk Tıp Kongresi, 1948, kongre zabıtları kitabı, s. 155, 1950.
- 27) Ankara Numune Hastanesi Patoloji Laboratuvarında 10 sene zarfında muayene edilen tüberküloz vakalarının istatistik mahiyetinde incelenmesi; (Dr. Ayhan Kara ile birlikte). XI. Milli Türk Tıp Kongresi Zabıtları, s. 173, 1951, 16-19 Ekim 1950.
- 28) Chromaffine Hücrelerinde Chromaffine Reaction'u Devamı ve Özel Bir Boyama Metodu Üzerine Çalışmalarımız (Dr. Aliye Erkoçak ile beraber). XI. Milli Türk Tıp Kongresi Zabıtları, s. 331, 16-19 Ekim 1950.

- 29) Bir Echonococcus Alveolaris Vakası ve Memleketimizde Neşredilmiş Vakalar Üzerinde Kritik (Dr. Şeref Yazgan ile birlikte). Anadolu Kliniği, Yıl 17, Aralık 1951.
- „ „ „ „ „ 30) Hekimlik Mesleğinde Türk Kadını : İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, cilt 16, sayı I, s. 98, 1953.
- 31) Nasopharyngeal Scleroma Vakası ve Hastalık Amilinin Uzun Latansına Dair : Anadolu Kliniği, Yıl 19, No: 2, s. 54, 1953.
- „ „ „ „ „ 32) Türkiye’de İlk Kanserci : Malul Gaziler Dergisi, Sayı 4, sahife 4, 1956.
- 33) Histoloji (Genel Bölüm) : Ders Kitabı, 1955 (I. Baskı), 1958 (II. Baskı).
- 34) Embriyolojinin Genel İlimde ve Tıp’ta Mevkii (4 Kasım 1958 de Ankara Üniversitesinin açılışı münasebetiyle ilk ders olarak verilmiştir). Ankara Üniversitesi yayınları, 44, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1958-1959. 1964, Ankara Tıp Dergisi, sahife 3.
- 36) Antigen (Ferritin) and Antibody Distribution in the Rat Lymph Node After Primary and Secondary Responses and After Prolonged Stimulation. (Dr. A. PePe ve Doç Dr. İlhan Büyükozer ile). American Journal of Anatomy Vol. 117, No: 3, p. 385, November 1965.
- „ „ „ „ „ 37) Vatan Hasreti. 14 Mart Tıp Dergisi 1966, sayfa 21.
- „ „ „ „ „ 38) İbret Verici Anılarımdan Biri. 14 Mart 1967 Ankara Tıp Dergisi.
- „ „ „ „ „ 39) Bizim Kuşakların Ahn Yazısı. 14 Mart Tıp Bayramı, Diyarbakır Tıp Fakültesi, No: I, sayfa 3, 1969.
- . - . - . - 40) Elektron Mikroskobun Memleketimizde Uygulanışı, Türkiye I. Ulusal Elektron Mikroskopi Simpozyumu, s. 5-10, 11-12 Mayıs 1970, Ankara.
- . - . - . - 41) Thyroid Bezinin Histolojisi. Ankara Üniversitesi, Diyarbakır Tıp Fakültesinde “Thyroid Bezi ve Hastalıkları” Symposium’u. 26-27 Nisan 1971, sayfa 32.
- 42) Türkiye Cumhuriyetinin 50. yılında Tıpta Türk Kadını. Cumhuriyetin 50. yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi yayınları No: 30. Ankara Üniversitesi Yayın No: 300, 1973.
- „ „ „ „ „ 43) Ankara Tıp Fakültesinin Kuruluşuna İlişkin Anılarım. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası Vol. XXIX, sayı III, 523-528, 1976.
- „ „ „ „ „ 44) Türkiye’de İlk Kanserci Prof. Dr. Hamdi Suat Aknar. Mimar Sinan, Yıl 1977, sayı 24, sahife 83.
- Araştırma
- Observasyon
- „ „ „ „ „ Medikososyal, sosyal
- Telif, monografi
- . - . - . - Simpozyum

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuasının 1190 yılı 43. cilt 3'e ek sayısının bu eki Profesör Kâmile Şevki'yi anmak için hazırlandı. Tıp Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Dr. Hayati Ekmen'in kişiliğinde bütün ilgili görevliler istekle destek verdiler. Anma sayısına makalelerini veren Ankara, Hacettepe ve Gazi Üniversitelerinin değerli akademisyenlerine ve aile adına katılan Prof. Dr. Fikret Mutlu'ya teşekkürler. Onlar ve bizler Profesör Kâmile Şevki'nin bu çabalara değdiğine birlikte inanıyoruz. Hocamızı saygıyla anıyoruz.

Prof. Dr. Meral TEKELİOĞLU
Histoloji - Embriyoloji Profesörü
Kasım 1990, Ankara

KAYNAKLAR

1. Noyan A : Ankara Tıp Fakültesi Kuruluş Tarihçesi. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınlarından. Sayı : 76, s. 33-44, Ajans Türk Matbaası, Ankara, 1959.
2. Noyan A : Ankara Tıp Fakültesi Kuruluş Tarihçesi. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınlarından. Sayı : 76, s. 23, Ajans Türk Matbaası, Ankara, 1959.
3. Prof Dr Ahmet S Esendağ'la Kişisel Görüşme : Ağustos 1990, Ankara (Ankara Üniversitesi Emekli Kadın Hasatlıkları ve Doğum Profesörü).
4. Prof Dr Orhan Bumin'le Kişisel Görüşme : Ekim 1990, Ankara (Ankara Üniversitesi Emekli Genel Cerrahi Profesörü).
5. Prof Dr A Lütfi Tat'la Kişisel Görüşme : Ekim 1990, Ankara (Ankara Üniversitesi Emekli Dermatoloji Profesörü).
6. Tekelioğlu M : Prof. Dr. Kâmile Şevki, 1906-1987, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1987.